

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»

ТИМОШЕНКО АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 339.543.3:334.7

**ПРОТИДІЯ КОНТРАБАНДИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ
БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ**

21.04.02 - економічна безпека суб'єктів господарської діяльності

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2021

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі управління фінансово-економічною безпекою
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Мігус Ірина Петрівна,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
професор кафедри управління фінансово-
економічною безпекою, проректор з наукової роботи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Живко Зінаїда Богданівна,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри менеджменту

доктор економічних наук, професор
Шемаєва Людмила Григорівна,
Національний інститут стратегічних досліджень,
головний консультант відділу економічної стратегії

Захист відбудеться «23» грудня 2021 року о 11 годині 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.130.01 у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Табірна, 30-32, ауд. 237.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Табірна, 30-32, ауд. 237.

Автореферат розіслано «23» листопада 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

Н.М. Літвін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку економічних відносин зростає необхідність забезпечення митної безпеки як складової економічної безпеки держави, безпосередньо впливаючи на економічну безпеку підприємств, які здійснюють участь у митних операціях. Тому для нашої держави першочерговим є боротьба з контрабандою, яка поряд з порушенням митних правил набуває дедалі більш витончених та організованих форм, що, у свою чергу, ставить під загрозу національну безпеку та належний економічний розвиток країни. Суттєво на економічну безпеку як на макро-, так і на макрорівнях також впливають корупція в митних органах, недоотримання бюджетом коштів від митних операцій, ухиляння від сплати податків, втрата конкурентних позицій підприємств на ринку тощо.

Вирішенням зазначеної проблеми може стати використання технологій блокчейну як на рівні державних органів, так і на рівні окремих підприємств, що дозволить ефективно розпоряджатися ресурсами, контролювати якість виконання робіт та якість продукції, що отримується в результаті.

Проблема побудови ефективних механізмів боротьби з контрабандою є об'єктом досліджень наукових праць таких вітчизняних і зарубіжних учених як: В. Волошин, Басель Алі Діб, В. Допілко, О. Бусол, Д. Бхаваті, О. Дячкін, Ф. Жаксобекова І. Кекіш, В. Ложкін, М. Литвин, Д. Османова, І. Пліш, О. Потушинська, Ю. Турчин, Б. Хансен, В. Хома, Р. Явдошук, В. Юрченко та інші.

Питання використання технологій блокчейну у фінансовій сфері, в тому числі при здійсненні митних операцій, вивчали зарубіжні та вітчизняні науковці та практики, серед яких: В. Бабенко, І. Давидова Г. Прус, М. Монті, С. Расмуссел, Б. Есмайлян, В. Палівал та ін.

Проблемам забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності присвячено праці таких науковців, як: В. Алькема, В. Андрієнко, О. Герасименко, В. Грушко, З. Живко, О. Захаров, Н. Зачосова, С. Кавун, Г. Козаченко, М. Копитко, Я. Коваль, С. Лаптев, О. Ляшенко, В. Мартинюк, С. Мельник, І. Мігус, Е. Олейников, В. Ортинський, В. Панченко, В. Погорелов, П. Пригунов, В. Сідак, В. Токар, В. Терехов, В. Франчук, Л. Шемаєва, Н. Юрків та інші. Віддаючи належне авторам сучасних наукових розробок, котрі сприяли процесу становлення економічної безпеки держави та підприємств як науки, слід зазначити, що, на жаль, питання протидії контрабанді при забезпеченні економічної безпеки підприємств досліджено не достатньо глибоко. Значущість і актуальність наведених проблем та недостатнє їх вивчення і аналіз зумовило вибір тематики дослідження, а також визначили його мету і завдання.

Наукове завдання дисертації полягає у поглибленні теоретичних і методичних засад щодо протидії контрабанді для забезпечення економічної безпеки підприємств та наданні практичних рекомендацій шляхом використання технологій блокчейну для її забезпечення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри управління

фінансово-економічною безпекою за темою «Забезпечення захисту економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації 0114U006338), у межах якої проведено дослідження особливостей виявлення та нейтралізації контрабанди в Україні та світі; а також за темою «Інноваційні механізми комплексного забезпечення економічної безпеки в умовах кризи» (номер державної реєстрації 0120U101880), у межах якої надано пропозиції щодо використання технологій блокчейну для забезпечення економічної безпеки підприємств при здійсненні митних операцій.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає в поглибленні науково-методичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо протидії контрабанді для забезпечення економічної безпеки підприємств.

Відповідно до мети роботи і висунутої гіпотези дослідження визначено та вирішено наступні основні *задачі*:

- проаналізовано зарубіжний та вітчизняний досвід регулювання митних операцій задля протидії контрабанді;
- досліджено сутність та види контрабанди і способи її нейтралізації;
- визначено роль забезпечення економічної безпеки підприємств в протидії контрабанді;
- встановлено вплив контрабанди на економічну безпеку держави та підприємств;
- здійснено ідентифікацію загроз економічній безпеці підприємств при протидії контрабанді;
- оцінено вплив контрабанди на економічну безпеку підприємств та держави;
- запропоновано концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді;
- розроблено алгоритми створення та використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій;
- спрогнозовано надходження до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення економічної безпеки підприємств при здійсненні митних операцій.

Предметом дослідження є забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді з використанням технологій блокчейну.

Методична основа дослідження. Для досягнення поставленої мети й виконання завдань у дисертації використано низку загальнонаукових і спеціальних методів, а саме: *історичного аналізу* – для вивчення досвіду регулювання митних операцій задля протидії контрабанді з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду (п. 1.1.); *аналізу та синтезу* – при дослідженні понять «економічна безпека держави», «митна безпека» та «економічна безпека підприємств», «забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді» (п. 1.2-1.3); *спостереження та узагальнення* – при визначеності сутності та видів контрабанди та способів її нейтралізації (п. 1.2); встановлено роль забезпечення економічної безпеки

підприємств при протидії контрабанді (п. 1.3); *причинно-наслідковий* – при аналізі впливу контрабанди на економічну безпеку держави та підприємств (п. 2.1); *порівняння та упорядкування* – при діагностиці загроз економічної безпеки підприємств задля протидії контрабанді (п. 2.2); при оцінюванні впливу контрабанди на економічну безпеку підприємств та держави (п. 2.3); *графічні методи* – при здійсненні аналізу контрабандних поставок в Україну протягом 2013-2021 рр. в цілому та за окремими товарними групами (п. 2.1); при проведенні опитування задля діагностики загроз економічній безпеці підприємств (п. 2.2); при вивченні типових контрабандних схем контрабандного імпорту в Україні (п. 2.3); *методи системно-структурного аналізу* – при розробці концептуального підходу щодо удосконалення системи діагностики загроз економічній безпеці підприємств при протидії контрабанді (п. 3.1); при наданні пропозицій щодо імплементації зарубіжного досвіду щодо протидії контрабанди (п. 3.2); *метод кореляційно-регресійного аналізу* – при прогнозуванні надходжень до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій (п. 3.3); *метод наукового узагальнення* – при формуванні висновків дослідження.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, законодавчі та нормативні акти, розпорядження Верховної ради України, Президента України, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, офіційні дані Державної служби статистики, статистичні бюлетні, довідники та інформаційні видання, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в поглибленні теоретико-методичних положень щодо протидії контрабанді для забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом використання технологій блокчейну. Основними результатами, що відображають наукову новизну дисертаційної роботи, є такі:

вперше:

- розроблено алгоритми створення та використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій для забезпечення економічної безпеки держави та підприємств, які дають можливість поетапно запровадити технології блокчейну для використання в міжнародній торгівлі задля убезпечення таких операцій;

удосконалено:

- концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді, який на відмінну від існуючих може бути реалізований на двох рівнях: на рівні державних органів в контексті забезпечення митної безпеки; на рівні підприємств - в контексті забезпечення економічної безпеки при міжнародній торгівлі, а також включає в себе: мету, завдання, суб'єкти та об'єкти, інструменти протидії та напрями реалізації;

- нормативно-правове забезпечення процесу запровадження технологій блокчейну в діяльності митних органів та підприємств, які здійснюють митні операції, що дозволить легалізувати такі технології в Україні;

- класифікацію загроз економічній безпеці підприємств шляхом розробки матриці загроз «внутрішні-зовнішні» загрози, що дозволило сформувати паспорт загроз, який на відміну від існуючих, дозволяє здійснити їх розподіл за типами протидії контрабанді (залежно від виду контрабандного товару; залежно від способу контрабанди; залежно від вартості контрабандних товарів; залежно від розмірів контрабандних товарів; залежно від рівня соціальної організації) та схемами і напрямками їх нейтралізації («зеленка», «порожняки», «перерваний» транзит, «піджаки», «поштова контрабанда», недостовірне декларування, «майданчики» («модні фірми»));

- способи нейтралізації контрабанди, які згруповано за такими ознаками: за інструментарієм приховання від митного контролю; за способом переміщення; за розмірами; за чисельністю учасників, що стало основою напрямів реалізації концептуального підходу до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді;

дістали подальший розвиток:

- змістова складова основних категорій: «економічна безпека держави», «митна безпека», «економічна безпека підприємств», «контрабанда», а також запропоновано авторське поняття «забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді», що на відміну від інших забезпечує системний підхід до розробки концептуального підходу до забезпечення економічної безпеки підприємств;

- систематизація основних чинників, які призводять до поширення контрабанди, що дозволило узагальнити основні типи її здійснення (залежно від виду контрабандного товару; залежно від способу контрабанди; залежно від вартості контрабандних товарів; залежно від розміру контрабандних товарів; залежно від рівня соціальної організації) та сприяло розробці паспортів загроз економічній безпеці підприємств;

- використання кореляційно-регресійного аналізу для прогнозування надходження до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій, що дозволило встановити розміри можливих надходжень у 2022-2026 рр.;

- науково-методичний підхід до оцінювання обсягів контрабандних поставок в Україну та встановлення загроз, які впливають на митну безпеку держави та економічну безпеку підприємств, які здійснюють митні операції, що стало основою для розробки напрямів реалізації концептуального підходу до забезпечення економічної безпеки підприємств.

Практичне значення отриманих результатів. Основні наукові положення, висновки та рекомендації наукового дослідження, які доведені до рівня методичних та практичних розробок, можуть бути використані при забезпеченні економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді.

Надані пропозиції Міністерству внутрішніх справ України щодо удосконалення системи діагностики загроз економічній безпеці підприємств при протидії контрабанді передбачають створення паспорта загроз, що дозволяє ідентифікувати такі загрози, на різних етапах діяльності підприємства. Подані пропозиції можуть бути враховані при внесенні змін до Митного Кодексу

України в контексті ідентифікації загроз при експортно-імпортних операціях підприємств (довідка №473/д від 09.09.2021 р.).

Надані пропозиції щодо удосконалення інструментарію оцінювання впливу контрабанди на економічну безпеку підприємств та держави можуть бути прийняті до практичного застосування в діяльності Дніпровської митниці з метою виявлення загроз та ризиків у економічній сфері для протидії контрабанді при здійсненні митних операцій підприємствами України (довідка №1174-д від 03.09.2021 р.).

Результати дисертаційної роботи щодо розробленого концептуального підходу до удосконалення системи діагностики загроз економічній безпеці підприємства при протидії контрабанді впроваджені у практичну діяльність Асоціації платників податків України та можуть бути використані для підготовки рекомендацій щодо внесення змін та доповнень до Податкового Кодексу України в частині оподаткування експортно-імпортних операцій (довідка №549 від 27.08.2021 р.).

Актуальність та перспективність практичного впровадження результатів дослідження показало можливість діагностики загроз економічній безпеці підприємств задля протидії контрабанді, що було підтверджено за результатами опитування, в якому взяли участь представники АТ «Фармак» (довідка №01/7249 від 30.09.2021 р.) та ТОВ «Хенкель Баутехнік» (Україна) (довідка №614/к від 31.08.2021 р.).

Основні положення дисертаційного дослідження були впроваджені в навчальний процес на кафедрі управління фінансово-економічною безпекою Навчально-наукового інституту менеджменту безпеки Університету «КРОК» з підготовки магістрів за спеціальністю 073 «Менеджмент», освітня програма «Управління фінансово-економічною безпекою» при вивченні навчальних дисциплін «Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки» та «Організація та управління інформаційно-аналітичним забезпеченням безпеки підприємства» (довідка №35-13-д від 25.06.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Теоретичне обґрунтування, практичні розробки, висновки та рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді, які містяться в роботі, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використані лише ті положення, які отримано особисто автором. Внесок автора в працях, що написані в співавторстві, схарактеризований у переліку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати наукового дослідження, викладені в дисертації, обговорено і схвалено на засіданнях кафедр, під час роботи конференцій різного рівня, зокрема: науково-практична конференція молодих учених «Актуальні питання розвитку суб'єктів господарювання в умовах економічної нестабільності» (Київ, 2013 р.) та третя міжнародна науково-практична конференція «Виклики та потреби бізнесу XXI століття» (Київ, 2012 р.).

Публікації. За результатами дослідження автором опубліковано 12 наукових праць, серед яких 2 розділи в колективних монографіях, 8 статей у

наукових виданнях, з них 2 статті у іноземних періодичних виданнях, в тому числі 1 стаття у виданні, яке індексується у Web of sciences, 4 статті у фахових наукових виданнях України та 3 статті у інших виданнях України) та 2 матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 25,03 д. а., з них 8,14 д. а. належить особисто автору.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків 16 таблиць, 28 рисунків, 5 додатків на 12 сторінках, список використаних джерел із 234 найменувань на 22 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, доведено наукову новизну, описано практичне застосування отриманих результатів, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано мету та основні завдання дисертації, продемонстровано зв'язок роботи з науковими темами і планами.

У **розділі 1 «Теоретико-методичні основи протидії контрабанді у забезпеченні економічної безпеки підприємств»** на основі критичного аналізу наукових джерел досліджено зарубіжний та вітчизняний досвід регулювання митних операцій задля протидії контрабанді, теоретичні основи сутності та види контрабанди і способи її нейтралізації, а також роль забезпечення економічної безпеки підприємств в протидії контрабанді.

Проведено історичний аналіз зародження та розвитку боротьби з контрабандою в Україні, починаючи з початку XIV століття по сьогоднішній день, що дозволило систематизувати основні історичні етапи боротьби з контрабандою в Україні в період з XIV по XXI століття. Так виокремлено ключові етапи боротьби з контрабандою за допомогою організаційно-структурним принципом: перший етап (1991-1996 рр.) пов'язаний зі створенням та функціонуванням Державного митного комітету України; другий етап (1996-2012 рр.) функціонування Державної митної служби України; третій етап (2012-2014 рр.) функціонування митних органів у структурі Міністерства доходів і зборів України; четвертий етап (2014-до тепер.) пов'язаний з реорганізацією Міністерства доходів і зборів Державну фіскальну службу України, до складу якої увійшли митні органи.

Вивчено досвід використання програми ASYCUDA в діяльності митних адміністрацій 90 країн світу, в тому числі країн Європейського союзу, яка має забезпечити: сприяння торгівлі через нормалізацію форм і документів, стандартизацію даних, спрощення та автоматизацію митних процедур для прискорення оформлення товарів; підвищення рівня ефективності митного контролю за рахунок використання сучасних інструментів і методів, упровадження надійних процедур і забезпечення повного аудиту і механізмів контролю митних операцій; удосконалення митного управління і контролю шляхом забезпечення урядів країн-користувачів ASYCUDA точною і своєчасною статистичною інформацією про зовнішню торгівлю та доходи, котра в подальшому може бути використана для цілей торгової політики і прийняття управлінських рішень.

Вивчення теоретичних підходів до поняття «контрабанда» дозволило запропонувати авторський підхід до систематизації особливостей її здійснення за такими ознаками: за інструментарієм приховання від митного контролю; за способом переміщення; за розмірами; за чисельністю учасників.

Вивчення вказаної специфіки сприяло розробці авторського поняття, яке під контрабандою пропонує розуміти умисна незаконна дія, яка передбачає переміщення товарів (ввезення/вивезення) через митний кордон поза визначеними митними органами України місць (митниць, митних постів) або поза встановленим часом для проведення митного контролю.

Систематизовано основні чинники, що призводять до поширення контрабанди, що дозволило узагальнити основні типи її здійснення (залежно від виду контрабандного товару; залежно від способу контрабанди; залежно від вартості контрабандних товарів; залежно від розміру контрабандних товарів; залежно від рівня соціальної організації).

Вивчення теоретичних підходів до понять «економічна безпека держави», «митна безпека» та «економічна безпека підприємств», а також особливості заходів щодо протидії контрабанді, дало змогу синтезувати їх у поняття «забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді», під яким пропонується розуміти сукупність заходів, які здійснюють органи державної влади та підприємства для ідентифікації, нейтралізації та прогнозування можливих випадків контрабанди з використанням технологій блокчейну. Новизна такого підходу полягає у створенні централізованої (на рівні державних митних органів) та децентралізованих (на рівні окремих підприємств, які здійснюють митні операції) інформаційних систем на основі технологій блокчейну, які дозволяють зміцнити надійність експортно-імпорتنих операцій та знизити потенційні загрози економічній безпеці держави та вказаних підприємств.

Проведені дослідження щодо протидії контрабанді для забезпечення економічної безпеки підприємств довели відсутність напрацювань у сфері використання технологій блокчейну для мінімізації загроз митної безпеки.

У розділі 2 «Аналіз практичних аспектів протидії контрабанді у забезпеченні економічної безпеки підприємств» досліджено вплив контрабанди на економічну безпеку держави та підприємств; здійснено діагностику загроз економічній безпеці підприємств задля протидії контрабанді; оцінено вплив контрабанди на економічну безпеку підприємств та держави.

На основі даних Асоціації "Підприємств інформаційних технологій України" та Незалежної групи з макроекономічного аналізу та прогнозу, проаналізовано обсяги контрабандних поставок в Україну протягом 2013-2020 рр. в цілому та за окремими товарними групами (рис. 1).

Аналіз динаміки обсягів контрабанди в розрізі ТОП-20 країн партнерів за 2017-2021 роки показав, що найбільші порушення у торгівлі спостерігаються з «сусідами» України по сухопутному кордону та найбільшими торгово-економічними партнерами в зовнішніх відносинах: Польща (16,7%), Російська Федерація (15,7%), Німеччина (9,5%), Угорщина (7,1%) та Китай (3,9%). Окремо важливо відмітити, що оцінка питомої ваги Китаю в контрабандних

потоках є дещо заниженою порівняно із фактичною, що пов'язано із згаданими вище “чорними” поставками. Так, рівень тіньової економіки в Китаї складає в середньому 12,1%, що еквівалентно \$1,5 трлн; значна частка експорту відвантажується в тіньовому режимі та не відображається у торговій статистиці КНР.

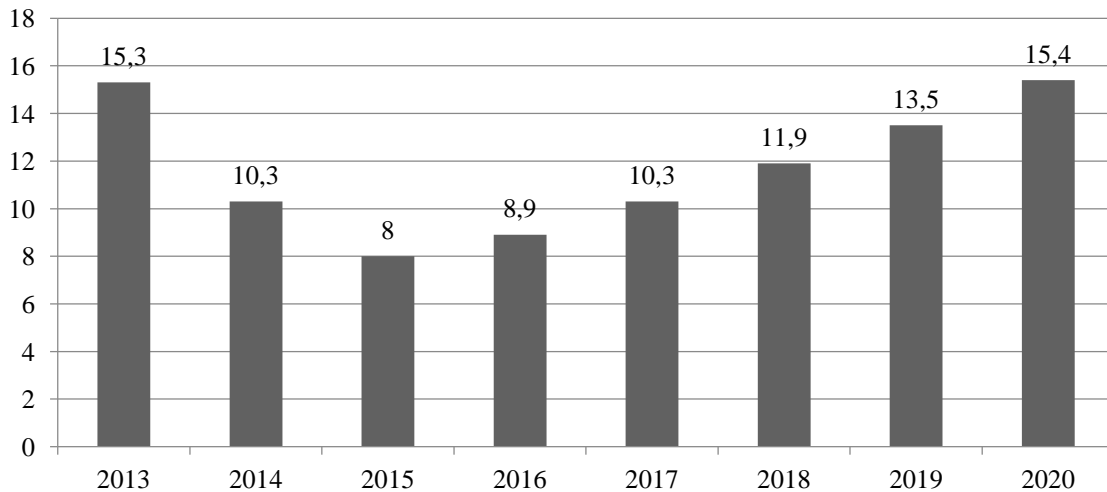

Рис. 1. Обсяги контрабандних поставок в Україну, млрд. дол.

Задля діагностики загроз економічній безпеці підприємств шляхом протидії контрабанди було проведено опитування представників органів митного контролю, працівників служби економічної безпеки підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність та науковців. Всім респондентам було запропоновано відповісти на питання щодо впливу ключових факторів на економічну безпеку підприємств в цілому, а також при здійсненні митних операцій. Так, найбільший вплив на економічну безпеку підприємств при здійсненні митних операцій мали такі загрози, як: податкове навантаження (76%) та конкуренція на ринку (68%).

Під час опитування респонденти вказали на можливість контрабандного ввезення товарів за окремим групами (рис. 2). Найбільшу можливість контрабанди респонденти з числа представників органів митного контролю передбачають по деревині та виробам з дерева (76%), товарам хімічної галузі (60%) та транспортним засобам (55%). Працівники служби економічної безпеки підприємств відзначили у своїх відповідях виробу з каменю, гіпсу, цементу, дорогоцінне каміння (44%), продукцію тваринництва (41%) та паливні матеріали (36%). На думку науковців, які взяли участь у опитуванні, можливість контрабанди є досить значною при митних операціях щодо купівлі-продажу деревини та виробам з дерева (59%), транспортних засобів (48%) та паливних матеріалів (42%).

Проведене опитування та аналіз його результатів дозволили з'ясувати, що: дестабілізуючий вплив розвитку контрабандної діяльності на прикордонних територіях України створює ряд загроз для економічної безпеки держави:

- знижує обсяги фінансових надходжень до Державного бюджету;

- посилює рівень криміналізації економічних відносин і перешкоджає процесам їх лібералізації;
- стимулює розвиток корумпованих відносин як серед суб'єктів підприємницької діяльності, так і представників органів державної влади;
- негативно впливає на динаміку та структуру ВВП та формує передумови для недоотримання доданої вартості;
- активізує розвиток недобросовісної конкуренції;
- деформує справедливий розподіл суспільних благ між різними соціальними верствами населення;
- унеможливує контроль за рівнем якості та процесом потрапляння контрабандної продукції і товарів до кінцевих споживачів, що підвищує ризики для життя і здоров'я останніх;
- стимулює розвиток тіньової економіки та формування непрозорих економічних схем; ускладнює процеси ефективного регулювання зовнішньоторговельних міждержавних відносин;
- стимулює формування демпінгових цін на контрабандну продукцію і товари; створює умови для можливості потрапляння на територію держави нелегальної продукції (зброя, наркотики тощо).

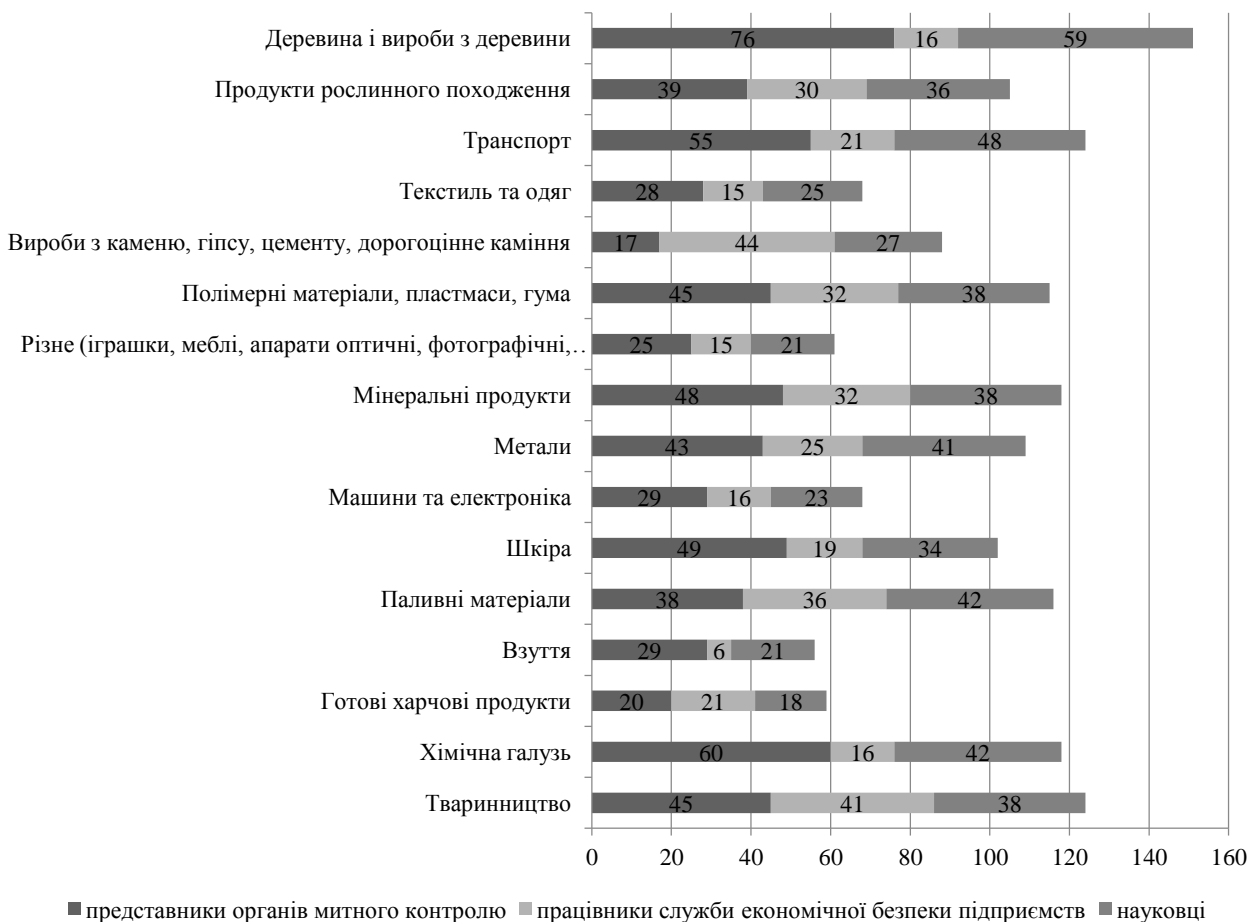

Рис. 2. Відповіді респондентів щодо можливості контрабандного ввезення товарів за окремим групами, %

Систематизовано основні схеми проведення контрабанди при здійсненні митних операцій ("зеленка"; порожняки; перерваний; піджаки; поштова контрабанда; майданчики; недостовірне декларування), що дозволило встановити дві основні проблеми, що забезпечують життєздатність контрабанди: існуючі прогалини в законодавстві, які формують проблему відсутності інструментів боротьби з порушенням митних правил; Недотримання норм діючого законодавства, інакше кажучи — корупція на митниці та у прикордонній службі.

Результати проведеного дослідження підтвердили необхідність використання нових інноваційних методів та інструментів для забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді.

У розділі 3 «Удосконалення заходів щодо протидії контрабанді у забезпеченні економічної безпеки підприємств» запропоновано концептуальний підхід щодо удосконалення системи діагностики загроз економічній безпеці підприємства при протидії контрабанді; розроблено алгоритм створення та використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій; надано пропозиції щодо прогнозування надходжень до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій.

Грунтуючись на результатах проведених досліджень стану забезпечення економічної безпеки закладів підприємств при здійсненні митних операцій, запропоновано концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств при протидії контрабанді. Вважаємо, що основними складовими концептуального підходу є: мета, завдання, суб'єкти та об'єкти, інструменти протидії та напрями реалізації (рис. 3).

Реалізація концептуального підходу до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді може бути здійснена на двох рівнях:

- на рівні державних органів (Державна митна служба України, Державна податкова служба України та ін.) в контексті забезпечення контролю за здійсненням митних операцій;

- на рівні підприємств, які здійснюють митні операції, в контексті забезпечення внутрішнього контролю за операціями купівлі-продажу та переміщенням товарів між різними країнами.

Розроблено алгоритм впровадження технологій блокчейну для забезпечення митної безпеки, який передбачає їх поетапне впровадження на державному рівні: формування переліку вхідних і вихідних масивів даних; аналіз переваг і недоліків застосування технологій блокчейну; визначення архітектури митної безпеки на базі нових технологічних можливостей; ініціалізація нормативно-правового забезпечення митної безпеки при застосуванні блокчейну; розрахунок вартості впровадження децентралізованих реєстрів, розподіл повноважень, порогові значення показників, форми звітної інформації; планування та трансформація митної безпеки; уточнення і синхронізація процесів вдосконалення митної безпеки; IT-підтримка системи контролю, безпека, прозорість, моніторинг і взаємодія окремих органів контролю.

Для обґрунтування необхідності впровадження технологій блокчейну на рівні Державної митної служби, було проведено SWOT-аналіз, який дозволив з'ясувати, що основними перевагами є: полегшення та прискорення процедури митного оформлення за рахунок скорочення часу, необхідного для процесів митного декларування, включаючи перевірку даних; посилення захисту інформації та забезпечить надійність її передачі органам влади країни-імпортера. Водночас, основними загрозами реалізації вказаних пропозицій є: недосконалість законодавства; високий рівень витрат на впровадження; дефіцит кваліфікованих кадрів тощо.

Забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді - це сукупність заходів, які здійснюють органи державної влади та підприємства для ідентифікації, нейтралізації та прогнозування можливих випадків контрабанди з використанням технологій блокчейну.				
Суб'єкти фізичні особи: громадяни України, іноземці, особи без громадянства тощо, які досягли повноліття за українським правом (16 років). Спеціальним суб'єктом злочину визнається посадова особа, яка скоїла цей злочин, використовуючи своєпосадове становище.				
Об'єкти Культурні цінності. Вибухові речовини. Отруйні речовини Сильнодіючі речовини. Радіоактивні матеріали. Зброя. Спеціальні технічні засоби				
Типи протидії контрабанді				
Залежно від виду контрабандного товару	Залежно від способу контрабанди	Залежно від вартості контрабандних товарів	Залежно від розмірів контрабандних товарів	Залежно від рівня соціальної організації
Схеми та напрями їх нейтралізації				
«Зеленка»	«Порожняки»	«Перерваний» транзит	«Піджаки»	Поштова контрабанда
	Недостовірне декларування		«Майданчики» («модні фірми»)	
Інструменти протидії контрабанді				
нормативно-правове регулювання; технології блокчейну				
Напрями реалізації заходів щодо протидії контрабанді				
для митного контролю на рівні окремих державних контролюючих органів		для контролю за окремими митними операціями на рівні підприємств		

Рис. 3. Концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді

Надано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення процесу запровадження технологій блокчейну в діяльності митних органів шляхом доповнення Митного кодексу України, Податкового кодексу України, Законів України «Про інформацію», «Про зовнішньоекономічну діяльність», а також інших нормативно-правових актів України.

Розроблено алгоритм створення та використання технологій блокчейну на підприємстві, який передбачає розробку внутрішніх документів, збір інформації, опис бізнес-процесів та апробацію технологій блокчейну, з подальшою можливістю практичного використання при здійсненні митних операцій (рис. 4).

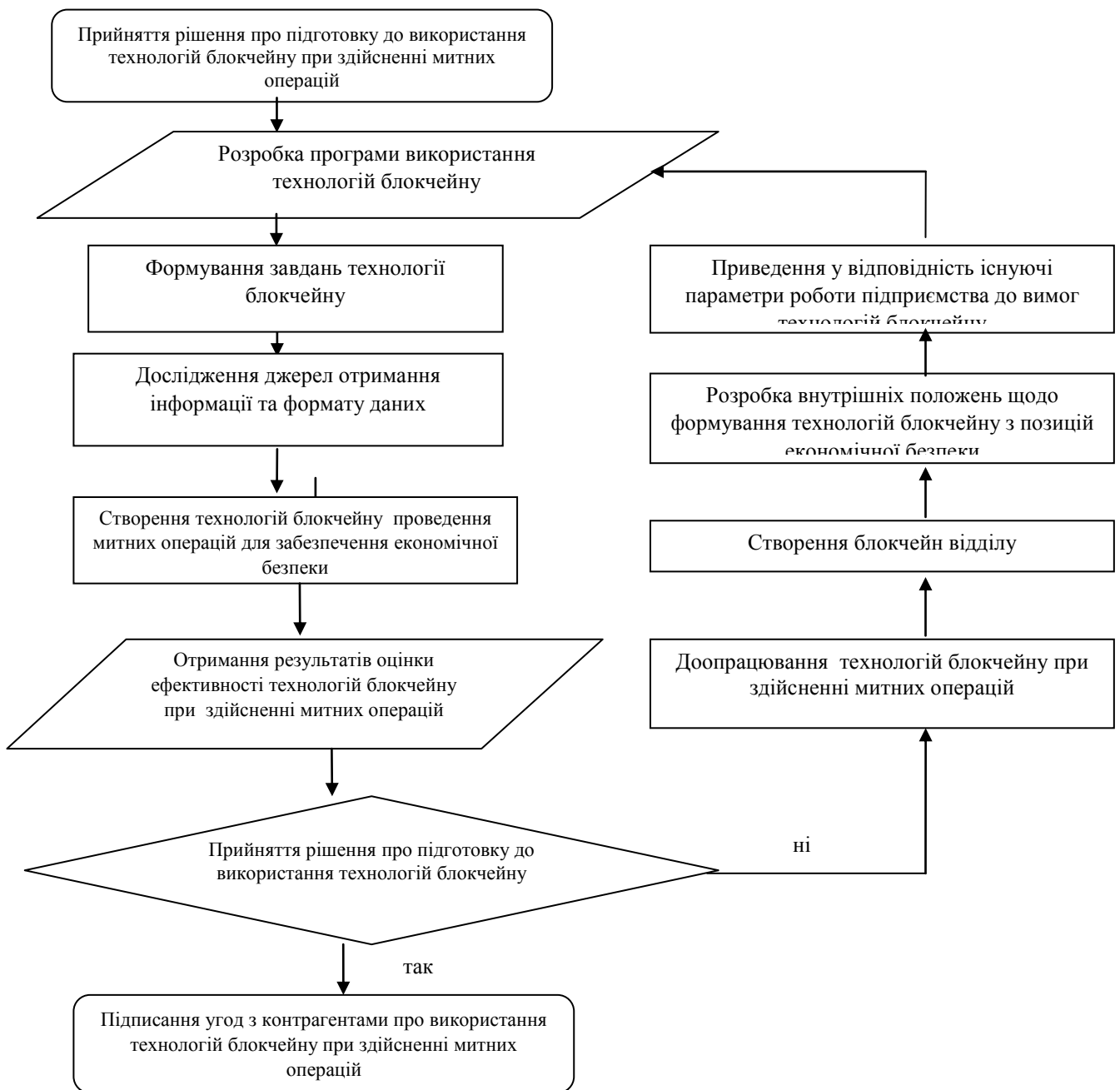

Рис. 4. Алгоритм створення та використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій для забезпечення економічної безпеки підприємств

Для обґрунтування необхідності впровадження технологій блокчейну на рівні підприємств, які здійснюють митні операції, в контексті забезпечення внутрішнього контролю за операціями купівлі-продажу та переміщенням товарів між різними країнами, було проведено SWOT-аналіз, який дозволив з'ясувати, що основними перевагами є: простіше та точніше відстеження товарів при їх переміщенні між країнами; мінімізація затримок відправлення; зниження витрат за рахунок оптимізації вантажопідйомності; зменшення адміністративних витрат; більша прозорість митних операцій; простіше виявлення шахрайства тощо. Водночас до серед загроз слід назвати: відсутність універсального підходу у визначенні критеріїв для транскордонного обміну інформацією, яка буде використовуватися різними зацікавленими сторонами; технологія блокчейну повинна бути прийнята всіма зацікавленими сторонами, щоб вона працювала належним чином.

Ґрунтуючись на результатах проведеного дослідження схем контрабанди при здійсненні митних операцій, було надано пропозиції щодо нейтралізації вказаних схем з використанням технологій блокчейну, що дозволить зробити більш прозорими та безпечними операції міжнародної торгівлі.

Ґрунтуючись на результатах кореляційно-регресійного аналізу, було розраховано прогностні надходження до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій (табл. 1).

Таблиця 1

Прогностні надходження до бюджету України за використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій, %

Номенклатура за WITS секторам	2022	2023	2024	2025	2026
Продукти тваринництва	149	182	194	222	249
Хімічна галузь	380	437	494	565	632
Харчові продукти	235	271	307	350	392
Взуття	86	99	112	128	143
Паливо	122	140	159	182	203
Шкіра	27	32	36	41	46
Машини та електроніка	566	652	737	843	943
Металіка	95	110	124	142	159
Мінерали	70	81	92	105	117
Різне	193	223	252	288	322
Пластик або гума	83	96	108	124	138
Камінь і скло	26	30	34	38	43
Текстиль та одяг	351	404	457	522	584
Транспорт	392	451	510	4743	653
Продукти рослинництво	265	305	345	394	441
Деревина і вироби з деревини	50	58	65	75	84
Всього надходжень	3091	3571	4026	8762	5149

Запропонований концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді, з одного боку, дозволяє органам митного контролю своєчасно виявляти виклики і передбачати загрози, які можуть впливати на митну безпеку держави, а, з іншого – на рівні підприємств, які беруть участь у митних операціях, прагнути їх зробити більш прозорими та ефективними, забезпечуючи належний рівень економічної безпеки всіх учасників митних операцій.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено наукове завдання, яке полягало у поглибленні теоретичних і методичних засад щодо протидії контрабанді для забезпечення економічної безпеки підприємств та наданні практичних рекомендацій шляхом використання технологій блокчейну для забезпечення економічної безпеки підприємств при здійсненні митних операцій. За результатами дослідження у роботі сформульовано висновки та пропозиції, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Вивчення наукових праць та нормативно-правових актів стало основою для проведення історичного аналізу зародження та розвитку боротьби з контрабандою в Україні, починаючи з початку XIV століття по сьогоднішній день. Узагальнено основні ключові етапи боротьби з контрабандою за допомогою організаційно-структурним принципом: перший етап (1991-1996 рр.) пов'язаний зі створенням та функціонуванням Державного митного комітету України; другий етап (1996-2012 рр.) функціонування Державної митної служби України; третій етап (2012-2014 рр.) функціонування митних органів у структурі Міністерства доходів і зборів України; четвертий етап (2014-до тепер.) пов'язаний з реорганізацією Міністерства доходів і зборів Державну фіскальну службу України, до складу якої увійшли митні органи. Встановлено особливості використання програми ASYCUDA в практиці діяльності митних адміністрацій 90 країн світу, в тому числі країн Європейського союзу, котра може бути використана і в Україні для цілей торгової політики і прийняття управлінських рішень.

2. На основі вивчення науково-практичних джерел узагальнено основні підходи до визначення поняття «контрабанда», що дозволило запропонувати авторський підхід до систематизації особливостей її здійснення за такими ознаками: за інструментарієм приховання від митного контролю; за способом переміщення; за розмірами; за чисельністю учасників. Систематизовано особливості здійснення контрабанди за такими ознаками: за інструментарієм приховання від митного контролю; за способом переміщення; за розмірами; за чисельністю учасників. Систематизовано основні чинники що призводять до поширення контрабанди, що дозволило узагальнити основні типи її здійснення (залежно від виду контрабандного товару; залежно від способу контрабанди; залежно від вартості контрабандних товарів; залежно від розміру контрабандних товарів; залежно від рівня соціальної організації).

3. Вивчення теоретичних підходів до понять «економічна безпека держави», «митна безпека» та «економічна безпека підприємств», а також особливості заходів щодо протидії контрабанді, дало змогу синтезувати їх у поняття «забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді», під яким пропонується розуміти сукупність заходів, які здійснюють органи державної влади та підприємства для ідентифікації, нейтралізації та прогнозування можливих випадків контрабанди з використанням технологій блокчейну.

4. На основі проведеного аналізу виявлено тенденції контрабандних поставок в Україну та з'ясовано, що найбільші порушення у торгівлі спостерігаються з «сусідами» України по сухопутному кордону та найбільшими торгово-економічними партнерами в зовнішніх відносинах: Польща (16,7%), Російська Федерація (15,7%), Німеччина (9,5%), Угорщина (7,1%) та Китай (3,9%). Окремо важливо відмітити, що оцінка питомої ваги Китаю в контрабандних потоках є дещо заниженою порівняно із фактичною, що пов'язано із згаданими вище «чорними» поставками.

5. З метою встановлення впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на економічну безпеку підприємств, які здійснюють митні операції, було проведено опитування представників органів митного контролю, працівників служби економічної безпеки підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність та науковців. Всім респондентам було запропоновано відповісти на питання щодо впливу ключових факторів на економічну безпеку підприємств в цілому, а також при здійсненні митних операцій. Так, найбільший вплив на економічну безпеку підприємств при здійсненні митних операцій мали такі загрози, як: податкове навантаження (76%) та конкуренція на ринку (68%). Найбільшу можливість контрабанди респонденти з числа представників органів митного контролю передбачають по деревині та виробам з дерева (76%), товарам хімічної галузі (60%) та транспортним засобам (55%). Працівники служби економічної безпеки підприємств відзначили у своїх відповідях виробу з каменю, гіпсу, цементу, дорогоцінне каміння (44%), продукцію тваринництва (41%) та паливні матеріали (36%). На думку науковців, які взяли участь у опитуванні, можливість контрабанди є досить значною при митних операціях щодо купівлі-продажу деревини та виробам з дерева (59%), транспортних засобів (48%) та паливних матеріалів (42%).

6. Систематизовано основні схеми проведення контрабанди при здійсненні митних операцій ("зеленка"; порожняки; перерваний; піджаки; поштова контрабанда; майданчики; недостовірне декларування), що дозволило встановити дві основні проблеми, що забезпечують життєздатність контрабанди: існуючі прогалини в законодавстві та недотримання норм діючого законодавства. Підтверджено необхідність використання нових інноваційних методів та інструментів для забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді.

7. Взнявши за основу результати проведених досліджень стану забезпечення економічної безпеки економічної безпеки закладів підприємств

при здійсненні митних операцій, запропоновано концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств при протидії контрабанді, який передбачає його реалізацію на макро та мікрорівнях. Основними складовими концептуального підходу є: мета, завдання, суб'єкти та об'єкти, інструменти протидії та напрями реалізації. Запропонований концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді, з одного боку, дозволяє органам митного контролю своєчасно виявляти виклики і передбачати загрози, які можуть впливати на митну безпеку держави, а, з іншого – на рівні підприємств, які беруть участь у митних операціях, прагнути їх зробити більш прозорими та ефективними, забезпечуючи належний рівень економічної безпеки всіх учасників митних операцій. Розроблено алгоритм впровадження технологій блокчейну для забезпечення митної безпеки, який передбачає їх поетапне впровадження на державному рівні. Для обґрунтування необхідності впровадження технологій блокчейну на рівні Державної митної служби, було проведено SWOT-аналіз, який дозволив з'ясувати, що основними перевагами та недоліками. Надано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового забезпечення процесу запровадження технологій блокчейну в діяльності митних органів та підприємств.

8. Розроблено алгоритм створення та використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій, який передбачає покрокове впровадження таких технологій. Для обґрунтування необхідності впровадження технологій блокчейну на рівні підприємств, які здійснюють митні операції, в контексті забезпечення внутрішнього контролю за операціями купівлі-продажу та переміщенням товарів між різними країнами, було проведено SWOT-аналіз, який дозволив з'ясувати їх основні переваги та недоліки.

9. Беручи до уваги результати проведеного дослідження схем контрабанди при здійсненні митних операцій, було надано пропозиції щодо нейтралізації вказаних схем з використанням технологій блокчейну, що дозволить зробити більш прозорими та безпечними операції міжнародної торгівлі. Ґрунтуючись на результатах кореляційно-регресійного аналізу, було розраховано прогнозні надходження до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій.

Наведені в роботі напрацювання є науково-методичним інструментарієм, що може бути застосований під час розробки нормативно-правових та внутрішніх документів з питань протидії контрабанді у забезпеченні економічної безпеки підприємств.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Tymoshenko A., Tymoshenko V., Dromov S. On the question of the legal aspect of the stay of units of the armed forces of another state on the territory of Ukraine. *AD ALTA Journal of interdisciplinary research*. 2021. Vol. 11. Issue 2. Special issue XX. Pp. 58-63 (**Web of sciences**) (0,61 д. а.). *Особистий внесок*

автора полягає у наданні пропозицій щодо правового врегулювання міжнародних відносин України з іншими державами та становить 0,21 др. арк.

2. Tymoshenko A. European union experience in regulating customs operations of enterprises. *Economics, Finance and Management Review*. 2021. Issue 2(6). Pp. 43-51. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2021-2-43> (0,78 д. а.)

3. Тимошенко А. В. Характеристика сучасних контрабандних схем. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. №2(62). С. 109-114. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-62-109-114> (0,55 д. а.)

4. Тимошенко А. В. Протидія контрабандним явищам в Україні: перспективи мінімізації. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. №1(61). С. 209-218. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-61-209-218> (0,74 д. а.)

5. Тимошенко А. В. Формулювання національної системи попередження та протидії контрабанді в контексті становлення ринкових відносин і забезпечення економічних інтересів держави. *Зовнішня торгівля. Економічна безпека*. 2012. Вип. 9. С. 104-110 (0,63 д. а.).

праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Тимошенко А. В. Роль митних органів України в протидії контрабанді наркотиків. *Виклики та потреби бізнесу XXI століття*: Матеріали Третьої міжнародної науково-практичної конференції. Київ : Український союз промисловців та підприємців, 2012 (0,12 д. а.).

7. Тимошенко А. В. Роль та місце правоохоронних підрозділів митних органів в процесі забезпечення економічної безпеки держави та створенні ефективних умов розвитку національних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Протидія контрабанді: цілі та задачі. *Актуальні питання розвитку суб'єктів господарювання в умовах економічної нестабільності*: матеріали науково-практичної конференції молодих учених. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2013 (0,11 д. а.).

праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

8. Тимошенко А. В., Гальський К. Є., Макаренко А. В., Ченцов В. В. Боротьба з контрабандою в сучасній історії української митниці: колективна монографія. 2021. 144 с. (9,88 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у оцінці загроз через поширення транснаціональної контрабанди та наданні пропозицій щодо її мінімізації, та становить 3,27 д. а.*

9. Тимошенко А., Тимошенко В., Дрьомов С. Будапештський меморандум: *раста sunt servanda. Новий шлях до права* : колективна монографія / керівник авт. колективу А. О. Селіванов. Київ : Логос, 2021. С. 181-189 (10,2 др. арк.). *Особистий внесок автора полягає у дослідженні правової природи Будапештського меморандуму та становить 0,32 д. а.*

10. Тимошенко А. В. Забезпечення системи економічної безпеки України в процесі реалізації державних програм розвитку митної справи. *Публічне право*. 2014. № 2. С. 163-168 (0,51 д. а.).

11. Тимошенко А. В. Ефективна боротьба з корупцією – запорука мінімізації та подолання контрабанди. *Віче*. 2014. № 18. С. 29-32 (0,43 д. а.)

12. Тимошенко А. В. Роль та місце митних органів України в забезпеченні економічної безпеки держави. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. Вип. 39. С. 86-88 (0,47 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Тимошенко А.В. Протидія контрабанді у забезпеченні економічної безпеки підприємств. - На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарювання. – Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», Київ, 2021.

Дисертація присвячена удосконаленню теоретичних і методичних засад щодо протидії контрабанді для забезпечення економічної безпеки підприємств та наданні практичних рекомендацій шляхом використання технологій блокчейну для її забезпечення.

Вперше розроблено алгоритми створення та використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій для забезпечення економічної безпеки держави та підприємств, які дають можливість поетапно запровадити технології блокчейну для використання в міжнародній торгівлі задля убезпечення таких операцій.

Удосконалено концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді, який на відмінну від існуючих може бути реалізований на двох рівнях: на рівні державних органів в контексті забезпечення митної безпеки; на рівні підприємств - в контексті забезпечення економічної безпеки при міжнародній торгівлі, а також включає в себе: мету, завдання, суб'єкти та об'єкти, інструменти протидії та напрями реалізації. Доповнено нормативно-правове забезпечення процесу запровадження технологій блокчейну в діяльності митних органів та підприємств, які здійснюють митні операції, що дозволить легалізувати такі технології в Україні. Доопрацьовано класифікацію загроз економічній безпеці підприємств шляхом розробки матриці загроз «внутрішні-зовнішні» загрози, що дозволило сформулювати паспорт загроз, який на відміну від існуючих, дозволяє здійснити їх розподіл за типами протидії контрабанді та схемами і напрямками їх нейтралізації.

Удосконалено способи нейтралізації контрабанди, які згруповано за такими ознаками: за інструментарієм приховання від митного контролю; за способом переміщення; за розмірами; за чисельністю учасників, що стало основою напрямів реалізації концептуального підходу до забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді.

Доопрацьована змістова складова основних категорій: «економічна безпека держави», «митна безпека», «економічна безпека підприємств», «контрабанда», а також запропоновано авторське поняття «забезпечення економічної безпеки

підприємств шляхом протидії контрабанді», що на відміну від інших забезпечує системний підхід до розробки концептуального підходу до забезпечення економічної безпеки підприємств. Використано кореляційно-регресійний аналіз для прогнозування надходження до бюджету України за умови використання технологій блокчейну при здійсненні митних операцій, що дозволило встановити розміри можливих надходжень у 2022-2026 рр.

Ключові слова: контрабанда, економічна безпека держави, економічна безпека підприємств, митна безпека, технології блокчейну, міжнародна торгівля, забезпечення економічної безпеки підприємств шляхом протидії контрабанді.

ABSTRACT

Tymoshenko A. Countering smuggling in ensuring the economic security of enterprises. - Manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the candidate of economic sciences on a specialty 21.04.02 - economic safety of subjects of managing. – «KROK» University, Kyiv, 2021.

The dissertation is devoted to improvement of theoretical and methodical bases on counteraction to smuggling for maintenance of economic safety of the enterprises and granting of practical recommendations by use of blockchain technologies for its maintenance.

For the first time, algorithms have been developed for the creation and use of blockchain technologies in customs operations to ensure the economic security of the state and enterprises, which make it possible to gradually introduce blockchain technologies for use in international trade to ensure such operations.

The conceptual approach to ensuring the economic security of enterprises by combating smuggling has been improved, which, unlike the existing ones, can be implemented at two levels: at the level of state bodies in the context of customs security; at the enterprise level - in the context of ensuring economic security in international trade, and also includes: purpose, objectives, actors and objects, countermeasures and areas of implementation.

The legal support of the process of introduction of blockchain technologies in the activities of customs authorities and enterprises engaged in customs operations has been supplemented, which will allow legalizing such technologies in Ukraine.

The classification of threats to economic security of enterprises has been improved by developing a matrix of threats "internal-external" threats, which allowed to form a passport of threats, which, unlike existing ones, allows their distribution by types of countering smuggling and schemes and areas of neutralization.

Improved ways to neutralize smuggling, which are grouped by the following characteristics: the tools of concealment from customs control; by method of movement; by size; by the number of participants, which became the basis for the implementation of a conceptual approach to ensuring the economic security of enterprises by combating smuggling.

The content component of the main categories: "economic security of the state", "customs security", "economic security of enterprises", "smuggling" has been improved, and the author's concept "ensuring economic security of enterprises by counteracting smuggling" has been proposed. to develop a conceptual approach to ensuring the economic security of enterprises.

Correlation-regression analysis was used to forecast revenues to the budget of Ukraine under the condition of using blockchain technologies in customs operations, which allowed to establish the size of possible revenues in 2022-2026.

Keywords: smuggling, economic security of the state, economic security of enterprises, customs security, blockchain technologies, international trade, ensuring economic security of enterprises by counteracting smuggling.

Підписано до друку 22.11.2021 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 1,3. Наклад 100 прим. Зам. №378.
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру ДК № 613 від 25.09.2001 р.
Надруковано департаментом поліграфії

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»
місто Київ, вулиця Табірна, 30-32
тел.: (044) 455-69-80